

A veszprémi várbeli közműalagút

BALASSA LÁSZLÓ

A VESZPRÉMI VÁR ÉPÜLETÁLLOMÁNYA ÉRTÉKES, A PÜSPÖKI PALOTA, a kanonoki házak, vagy az iskolák eltérő időben, egységes elképzelések nélkül jöttek létre. Maga az utca, a burkolat is esetlegesen alakult, ahány, annyiféle anyagból. A védett épületek sora előtt valamikor járdát építettek, de ezzel sem lehetett kedvező hatást elérni, sőt ezzel még oktanulul le is szűkítették az úttestet. Gondoljuk el, hogy a Vár egyre növekvő idegenforgalma az egy méteres járdákon hömpölygött! Mindezeket el kellett látni a mostani igényeknek megfelelő közművekkel. A korszerű közművek: a villanyvezetékek, csatornák, vízcsövek számára úgyszólván át kellett volna alakítani az utca teljességét, de még a teljes átalakítással sem lehetett sikerre számítani. A korábbi ellátási megoldások nem vezettek célra: Igaz, hogy már a 18-ik században is volt vezetékes víz, de nem volt elegendő, később emberi erővel hordták a vizet, a fűtés fával-szénnel történt, de a tüzelőt lovas kocsikkal, később teherautókkal kellett felhordani. A világítás elegánsabb lehetett a petróleumlámpákkal, de mindennek a helyigénye már nem volt bővíthető. A megoldáshoz több változatot is átgondoltak, felmerült például, hogy a várfalakon kívül vezessék valamennyi közművet. Ha jól meggondoljuk, ez még bonyolultabb lett volna, hiszen az épületeken belül, meg a hátsó telkeken kellett volna az eltérő megoldású, helyigényű vezetéseket lefektetni, nem beszélve a műemlékvédelmi szempontokból! A várfalakon-támfalakon átdugott vezetékek után a Vár külső képét helyre kellett volna állítani. Vagy például a szennyvízcsatorna megfelelő lejtésben való fektetésére, a Vároldalban levezetésére, ugyancsak hallatlan nehézségekkel kellett számolni. És még említeni kell a közműépítés gépeinek helyigényét: kívül, a Vároldalban kellett volna valóságos utakat létrehozni és még a kotrógépek mozgásának gátját: hiszen helyenként az utca maga is nagyon szűk. A nagykapunál például, vagy a 14-es és a 6-os házak között, vagy a Dubniczay-ház és a püspöki alkalmazottak háza között. A kotrógépeknek pedig körben kell forogni.

Belegondolva tehát világossá lett, hogy a hagyományos eszközökkel, vezetékessel nem lehet a Vár közművesítését megoldani. Még a szokványos, föld alatti kábel- és csővezetékek sem kínáltak megoldást, lassanként világos lett, hogy a teljes vezetékvezést valamilyen alagútba kellett tenni. De ilyen alagút addig nem létezett az országban. A pesti közműtervezők tudtak egy lakótelepen újonnan épülő

valamilyen csatornaalagútról. (De ott sem volt szó arról, hogy közös alagútba terveztek volna magasfeszültségű vezetéket és vizet – csatornát.)

Közös fejtöréssel, a biztonsági előírások szükség szerinti átértelmezésével sikerült a technikailag kivitelezhető és gazdaságos alagutat megtervezni. De miből, milyen szerkezettel? Adva volt éppen akkor a veszprémi Házgyár lassú kimúlása: a paneles lakóházépítés csökkent, már másutt, Fehérváron, Győrben sem terveztek paneles lakóházépítést. A házgyári kapacitás azonban még létezett, s jó ötlet volt a panelgyártás átállítása alagütelemekre. Ehhez ki lehetett találni a derékszögben kétszer meghajlított panelt, lényegében U-idommá, amiből kettő-kettőt alul-felül szembefordítva képeztek egy csődarabot. Ezek lerakásához a panel-technológia rendelkezésre állt, a Házgyár szállítási eszközeivel együtt. A 2,40 x 2,40 méteres belvilágú cső a szerkezettel együtt 3,00 x 3,00 méteres keresztmetszetű, előre kiemelt föld- (szikla)árokba lehetett a csődarabokat lehelyezni, betonhabarcs kötéssel, kétoldalt és fent murva ágyazattal a pontos beállítás és az utcaburkolat egyenletes felfektetése érdekében. Ez a méret még a szűk helyeken is elfért a Vár utcában.

A vezetékek ebben a csőben úgy helyezkednek el, hogy a keleti oldalon fejmagasságban a beton oldalfalon (előre beépített konzolokon) a vízvezetéki cső halad, a nyugati oldalon beépített szögacél polcokon felül a nagyfeszültségű kábel, közbül a kisfeszültségű kábel és a távközlési (telefon, számítógép, TV stb.) kábelek haladnak, alul a mindkét oldalról ráköthető csatornacső és még a szükség szerint behelyezhető vezetékek. A rendszer ellenőrzése, javítása céljából szükségeszerű az alagút végigjárása. A bejáratot a Vár utca 6-os ház pincéjéből bevezető kis szárnyalagút biztosítja, ezen át érintkezhetnek a nagyfeszültségű áramcsatlakozás és a biztonsági kapcsolatok vezetékai is a külső hálózatokkal. A kezelők biztonságát három vészkijárat szolgálja, alulról mászólétrákkal és belülről nyitható acél csapóajtókkal.

A gáz miatt szükséges az alagút folyamatos szellőzése, ami három helyen kialakított (e lejárat szárnyalagútnál, a gimnázium udvarán levő és az alagút felső végén, a Szt. György-kápolna lépcsője alá rejtett) kis szellőzőgépházzal van megoldva.

Az alagút legalsó végén, már a Városháza előtt, az Óváros téren lejtős akna áll rendelkezésre hosszabb tárgyak (csövek, gépalkatrészek) leszállítására, mozgatására. (Fedlapjait daruval lehet megemelni.)

Látható, hogy a közműalagút az összes műszaki kívánalmat teljesíti, de a Vár összképében nem játszik szerepet. Sőt, egyedülálló műszaki megoldása országos figyelmet érdemel. A Vár utcáján sétálók, az ott dolgozók nem is sejtik, hogy a Vár utca kövezete alatt egy jól konstruált rendszer szolgálja a történelmi környezet élvezetét.